

Transkribering av Jubileumswebbinarium, del 3 – Stora brottmål

Från Malmö tingsrätt

Sändes den 12 november 2021, klockan 12:00

Deltagare

Lagmannen Johan Kvart, rådmännen Ann-Louise Roos och Emma Regné, kommunikatör Fredrik Lassen

JOHAN: Hej allihopa! Hjärtligt välkomna till Skånska hovrättens tredje jubileumswebbinarium. Denna gång sänder vi från Malmö tingsrätt. Jag heter Johan Kvart och är lagman och chef för tingsrätten. Ämnet för vårt webbinarium är stora brottmål och ni kommer snart att få se och lyssna till två av tingsrättens skickliga domare som har stor erfarenhet av att döma i omfattande brottmålsprocesser.

Det är ingen slump att vi har valt ämnet stora brottmål. Vi har nämligen extra många sådana mål här på Malmö tingsrätt, och vi har också en särskild organisation för att handlägga den typen av mål. Men innan jag släpper in mina kolleger så vill jag ta tillfället i akt att helt kort berätta något om Malmö tingsrätt. Malmö är känt sedan 1100-talet, benämns som stad redan på mitten av 1200-talet. Men svensk lag infördes först 1682, knappt 25 år efter freden i Roskilde som ni säkert känner till. Rådhuset i Malmö, i den här fantastiskt vackra byggnaden finns vi och här så har det förekommit domstolsförhandlingar i snart 500 år. Huset har förstås genomgått flera om- och tillbyggnader, men nu sjunger den på sista versen som domstolsbyggnad och jag återkommer strax till det. Malmö tingsrätt är i dag en av Sveriges största och främsta tingsrätter i flera avseenden, med cirka 170 anställda. Vi har fyra dömande avdelningar och en administrativ avdelning. Det som är lite speciellt med vår organisation är att en av de här dömande avdelningarna är en renodlad brottmålsavdelning, och den tar bland annat hand om alla brottmål som beräknas pågå i mer än fyra dagar. Och det är ganska många mål. Om ungefär ett och ett halvt år, sommaren 2023, så kommer Malmö tingsrätt att flytta till Malmös nyaste landmärke. Och den här nya eleganta domstolsbyggnaden ligger centralt bredvid centralstationen och vi kommer att dela byggnaden med förvaltningsrätten här i Malmö och hyres- och arrendenämnden. Det sägs att det kommer att bli norra Europas största arbetsplats för jurister och jag är säker på att det kommer att bli fantastiskt bra på alla sätt när vi flyttar dit.

Som sagt, 500 år av dömande verksamhet här i Rådhuset och man kan känna historiens vingslag lite överallt när man går omkring här. Om man till exempel går in i vår säkerhetschef rum så finner man det här svärdet. Det är ett två meter långt slagsvärd från 1600-talet och symboliken är onekligen ganska tydlig. Det är förstås ett ceremonisvärd som vi inte använder så ofta

eller snarare inte alls, men det är onekligen en imponerande syn. Många uppmärksammade mål, varav fler har fått sin plats i den svenska rättshistorien, har avdömts här på Malmö tingsrätt. Amaltheamålet har med sina politiska implikationer en särskild plats i den svenska rättshistorien. Det var alltså ett politiskt attentat som begicks i Malmö hamn 1908 under den stora hamnarbetarstrejken. En bomb avbröts på skrovet till ett logementsfartyg med britter som skulle bryta den här strejken och i den efterföljande explosionen så omkom en person och 23 skadades, varav några allvarligt. Två av attentatsmännen dömdes först till döden och en tredje till livstids straffarbete. Det hela slutar dock med att alla tre fick livstid. Men det tog inte slut där. Protester, namninsamlingar och till och med fritagningsförsök följde och år 1917 beslutade regeringen att den person som hade avbröts den här bomben skulle släppas. Det här beslutet fattades, mycket beroende på det oroliga läget i Sverige, samtidigt som den ryska revolutionen var i full gång. Ett annat mål inte fullt lika dramatiskt är från 1912. Malmö tingsrätt var då den domstol som först i landet hade ett mål där fingeravtryck hade avgörande betydelse som bevisning. Det gällde en inbrottsstöld i en här i Malmö klassisk kaffeaffär och tjuven hade då brutit upp ett kassaskåp och kommit över 15 kronor, men lämnade alltså sina fingeravtryck på kassaskåpet. Andra mål som kan nämnas är Sveriges värsta massmord fram till dags datum, de så kallade sjukhusmorden på Östra sjukhuset i Malmö. Och lite mer i nutid så kan man nämna målet mot den så kallade Alexandramannen som dömdes för en rad sexualbrott till tio års fängelse och livstids utvisning. År 2012 hade tingsrätten sin hittills mest massmedialt uppmärksammade huvudförhandling. Det målet uppmärksammades även internationellt och bland ackrediterad media fanns bland annat New York Times och Daily Telegraph och Süddeutsche Zeitung. Den tilltalade var en 42-årig man som i media benämndes Serieskytten och bakgrunden där var att en okänd gärningsman under en period hade hållit stora delar av Malmöborna i schack genom, eller i skräck, genom att i publika miljöer vid upprepade tillfällen skjuta mot personer med utländsk bakgrund. Tingsrätten dömde den här serieskytten för bland annat två mord och fem mordförsök till livstids fängelse. Och det var en påföljd som sedan fastställdes av hovrätten. Ett annat medialt, mycket uppmärksammat lite äldre mål från 1980-talet, var det så kallade Carmencitamålet. Det var en kvinna som sol-o-vårade ett antal män, bland annat genom att utge sig för att vara släkt med Nelson Rockefeller i USA. Det var hon alltså inte då denna hårfrisörska i Malmö. Och sedan har det också hänt lite udda saker här i Rådhuset och jag kan nämna att 1968 så förrättade borgmästaren här en vigsel i vad som får betecknas som ett hippiebröllop. Gästerna samlades först i Rådhusets entré och hade en så kallad smoke-in. Och det hade inte fungerat i dag kan jag säga.

Men för att bli lite mer allvarlig så präglas domstolen idag till stor del av många stora omfattande brottmål med frihetsberövade personer. För er som vet vad en tingsrätt har för ansvarsområden så vet ni att vi även har ett stort antal tvistemål, allt från kommersiella tvister till familjemål. Men det är nästan alltid brottmålen som får störst uppmärksamhet. Och kanske med viss rätt. För åtalen i de här stora brottmålen de innefattar ofta mycket allvarliga brott, ibland med dödlig utgång, och inte sällan finns det kopplingar till organiserad brottslighet och narkotikahandel. Och de här målen erbjuder alltid stora utmaningar, inte minst logistiska. Dessutom finns det alltid väldigt många säkerhetsmässiga aspekter som ska beaktas. Och när sedan de här målen pågår i månader, kanske ett halvår eller ännu längre, så innebär det naturligtvis att en stor del av tingsrättens samlade

resurser tas i anspråk för de här målen. Så hur hanterar man då de här stora rättegångarna? Det ska vi nu få höra rådmännen Ann-Louise Roos och Emma Regnér prata om i ett samtal med kommunikátören Fredrik Lassen.

FREDRIK: De stora brottmålen har blivit fler. De låg stabilt under ett flertal år, men för ett par år sedan så har de ökat och blivit större, det vill säga att de kräver fler förhandlingsdagar. Malmö tingsrätt är en domstol som har en hel del erfarenhet av det här området och jag sitter här med rådmännen Ann-Louise Roos och Emma Regnér för att prata lite om hur Malmö hanterar stora brottmål.

ANN-LOUISE:-Hej!

EMMA: -Hej!

FREDRIK: Vad är det vi menar när vi pratar om stora brottmål egentligen?

EMMA: Jag tror inte att det finns någon legal definition på det, men det är väl precis som det låter stora brottmål och då tittar man framför allt på förhandlingsdagarna, tänker jag.

ANN-LOUISE: Och det finns en särskild gräns, kanske vid 12 dagar, då vi på Malmö tingsrätt förstärker sitsen så att vi har två juristdomare och fyra nämndemän, så de är definitivt stora och kanske det vi ska prata om här.

FREDRIK: Om vi tänker att ett stort mål är på gång. När börjar ni förberedelserna?

ANN-LOUISE: Vi försöker ha en dialog med åklagarna under utredningstiden, så gott det går, vid häktningsförhandlingar och kanske under hand på andra sätt för att jag tänker att vi pratar nu om mål med häktade personer. Och det är ju ofta väldigt svårt för åklagarna att ge besked om när utredningen kommer att bli färdig. Men när vi börjar få någon slags preliminärt besked och det kanske kommer vid slutdelgivning eller när den närmar sig då utser vi i alla fall, så fort som möjligt, en domare som ska vara ansvarig och vara den som ska ha målet som ordförande. Och sedan ju närmre man kommer det som kan antas bli börjedagen så försöker man hitta dagar och boka in alla inblandade. Och det är ju ett jättejobb där man ju ska boka in ofta många advokater, och man måste ju ha förhandlingsdagarna relativt tätt och de är ju uppbokade på andra saker.

FREDRIK: Hur skiljer det sig alltså i planeringen jämfört med vanliga brottmål?

ANN-LOUISE: Det blir lite mer omfattande bara just detta, jag kan visa vår senaste här. Här har vi ett litet schema över förhandlingsdagar och olika advokater som har anmält när de kan eller inte kan. Och då ser man ju att det går inte ihop, ofta ser man det och det blir fler dagar som inte går ihop när målet är större. Men då kan man skicka ut den till advokaterna och så kan de i större utsträckning se när andra kan och inte kan och kanske frigöra dagar för att man ska få ihop det.

FREDRIK: Stora brottmål är väl också oftast vanligt att de är mer uppmärksammade av medierna. Hur tänker man där kring mediekommunikationen?

EMMA: Men så är det väl nästan alltid att det är ganska stort mediaintresse för de stora brottmålen, naturligtvis av förklarliga skäl, och jag tror de flesta

av oss som jobbar med stora brottmål är väl medvetna om det, och för oss är det väl en självklarhet att vi ska kommunicera i den här typen av mål och möta det med det intresse som finns. De flesta av oss är medvetna om att det är viktigt, och det är det för att vi ska förmedla en korrekt bild av vår verksamhet, annars blir det någon annans version av vår verksamhet som är sanningen. Och det vet vi ju alla att har det blivit någon missuppfattning, någon som missuppfattat hur vi har resonerat eller bedömt en viss fråga, så är det väldigt svårt att rätta till i efterhand. Det är extra viktigt i den här typen av mål när vi är så pass bevakade och det är många som följer våra domar och hur det går i målen.

FREDRIK: Får ni någon respons från medierna hur ni hanterar det?

EMMA: Det är viktigt med ett bra samarbete med journalisterna naturligtvis, så att de kan utföra sitt uppdrag att bevaka målen. Och på Malmö tingsrätt har vi ett ganska bra samarbete med journalisterna. Vi har en mediagrupp och vi bjuder in journalisterna en gång om året i vart fall, och då pratar man om stora och små frågor. Det kan vara sådant smått som tillgång till eluttag så att de kan ladda sina laptops eller har tillgång till wifi. Men det kan också vara lite viktiga frågor som rör deras säkerhet så att de känner sig trygga när de är här. För ibland, eller ganska ofta vid den här typen av mål, är det mycket åhörare och det kan vara kompisar till olika grupperingar och liknande och även journalisterna kan känna sig lite påpassade eftersom många vet att de är där för att skriva om en viss händelse. Så att även saker som säkerheten är jätteviktigt att vi diskuterar med journalisterna.

FREDRIK: Vad är det ni gör rent konkret med pressmeddelanden och så?

EMMA: Jag skulle säga att vi i princip alltid skriver pressmeddelande i de stora brottmålen när vi meddelar dom. Vi ska ju aldrig skapa något mediainteresse, det är viktigt att ha med sig, men vi ska möta det mediainteresse som finns, och oftast finns det i de här stora målet så att det är en självklarhet för oss. Sedan bör vi också vara tillgängliga, kanske den dagen när domen meddelas, för frågor och intervjuer, kanske se till att i alla fall en av juristdomarna inte sitter i förhandling den dagen och kan ställa upp. Ibland har vi presskonferens. Det har du haft tror jag?

ANN-LOUISE: -Nej

EMMA: Det har det har du inte haft, då föll den frågan. Men ibland har vi presskonferens och det kan ju vara bra när det är ett stort mediapådrag. Dels är det effektivt att man samlar alla samtidigt, men sen ska man vara medveten om att det ofta är så att journalister vill ha enskilda intervjuer efteråt. Jag tror att vi ganska duktiga på det. Vad vi möjligtvis kan bli lite bättre på är att förmedla eller kommunicera under förhandlingen, till exempel när åtal är väckt att vi kanske gör ett pressmeddelande om huvudförhandlingsplanen utan att ha med personuppgifter och så, men när det är sakframställan, när det är pläderingar och liknande. Just för att avlasta kanslierna också så får de lite mindre frågor och journalisterna vet vilka dagar de ska komma hit.

ANN-LOUISE: Och ibland gör vi så också att man kan boka platser i salen, journalisterna kan boka plats så att de inte behöver bråka om platserna med andra.

EMMA: Och vi kanske ska nämna nu också när vi pratar kommunikation att Malmö tingsrätt numera har Twitterkonto sedan en vecka tillbaka. Jag tittade i går och då var det nästan 2000 följare, och det är ju ett sätt. Man

kan ju diskutera det här, hur man ska kommunicera och var man ska kommunicera, men det är väl trots allt så att de flesta av oss får sina nyheter via nätet eller sociala medier. Och Twitter kan ju vara en kanal att nå ut. Sedan kanske man inte ska skriva en massa egna saker där, men man kan använda det till att publicera sitt pressmeddelande som man ändå redan har skrivit. Det är många journalister som finns där och också åklagare, advokater och lite mer intresserad allmänhet.

FREDRIK: Så om vi nu tänker att vi har ett stort mål med flera tilltalade, målsägande, advokater, åklagare och så ska ni samlas i en sal under en ganska lång tid. Jag kan tänka mig att det ger en lite särskild stämning också i salen. Hur hanterar man det?

ANN-LOUISE: Jo, det gör det ju. Och det som är, tycker jag, lite speciellt om man håller på så länge, är att det nästan blir en familjär stämning som man också måste bevaka. För jag tänker att du tänker att det kanske blir dålig stämning för att man har olika intressen i det här målet och att man måste fortsätta efter att man har haft någon konfrontation mellan parterna och sedan måste man ändå fortsätta. Men jag tycker ändå att det påfallande ofta blir familjärt på ett lite udda sätt. Att till exempel de frihetsberövade kan lämna salen och önska trevlig helg på fredagen, vilket ju känns lite märkligt på något sätt. Men det får man hantera och det är inte så konstigt. Nämndemännen tillbringar alla pauser tillsammans under väldigt lång tid och kanske blir vänner eller inte. Och sen så har man gemensamma problem i salen med teknik eller dålig luft eller värme eller kyla, så att man har ju på något sätt, trots de motstående intressena och domstolens opartiskhet, så har man vissa gemensamma upplevelser på något sätt. Man lever nästan som i en symbios under tiden förhandlingen pågår. Det blir en del av ens vardag och så blir det även för de tilltalade och advokaterna och åklagarna.

FREDRIK: Ställer det högre krav på er när man är ordförande i en sådan rättegång?

EMMA: Det tror jag. Jag har aldrig varit ordförande själv, men Ann-Louise är expert på att vara ordförande. Men visst är det väl så att man måste vara extra, man måste ha koll, man måste vara tydlig och rak.

ANN-LOUISE: Det måste man ju alltid vara å andra sidan så jag vet inte om jag vågar säga att det är så väldigt speciellt.

FREDRIK: Jag kan tänka mig att en hel del logistik också i det här bara att få in och ut alla ur salen?

ANN-LOUISE: Absolut är det så. När många är frihetsberövade i ett mål så kommer de med åtminstone två, ibland tre, personal från kriminalvården och det finns säkerhetsaspekter även där att tänka på. De måste gå in och en och det är handfängsel och annat som måste administreras. Då måste man i förväg ha bestämt var alla ska sitta, för det är inte läge att börja fundera på det när de kommer in i salen. Och allt det där kan då faktiskt ta en bra stund. Och det gör det då när man börjar på dagen, och vid varje paus så tar det tid både att gå ut och att gå in och sen lunch och sedan när det är slut. Det är ju lite grann att man kan inte planera och ha pauser på samma sätt som vanligt. Det är en sådan flaskhals och även på åhörarpåsar så kan det bli ibland diskussion om inte alla får plats där eller inte och hur det tar tid att komma på plats och sätta sig och få tyst i lokalen.

FREDRIK: Jag kan tänka mig att det är sådant som också går smidigare efterhand om man håller på?

ANN-LOUISE: Absolut! Efter några dagar så får man upp tempot och folk har lärt sig var de ska sitta och hur man kan få ut dem. Men det är faktiskt så att det kan ta en bra stund att vänta på att alla kommer på plats.

FREDRIK: Jag kan tänka mig att så här stora brottmål också ställer en del andra krav på säkerheten, kanske lite extra säkerhet. Emma?

EMMA: Ja, så är det väl antagligen. Säkerhetsfrågan är alltid aktuell, men den är väl kanske extra påtaglig i den här typen av mål, så klart. För ofta rör det allvarlig brottslighet, inte alltid, men ganska ofta är det ju kanske gängkriminalitet eller i vart fall allvarliga brott. Så det gör det nog. Och det gäller ju både för oss som jobbar på domstolen, vår säkerhet, men också alla de som kommer till oss naturligtvis. Och det är väl kanske en sak som skiljer sig från de vanliga målen att vi har mycket mer samtal med vittnen och målsägande som känner obehag för att komma hit. Och det måste vi ju vara duktiga på att möta och det tycker jag vi gör också, för det är ju i förlängningen en rättssäkerhetsfråga att folk vågar komma hit och att de vågar berätta. Och där lägger kansliet mycket tid på att lugna och försöka förklara vad som gäller. Men sen har vi ju också ordningsvakter närvarande på plats. Man kan ju besluta om länk eller medhörning och liknande, så det finns ju lite olika verktyg för att hjälpa till i vart fall, så att personerna kommer hit som de ska. Och ordningen som Ann-Louise pratar om den är ju viktig där också, så klart. Det är väl typ ett minimum krav tycker jag, att de som kommer hit blir väl bemötta och inte behöva mötas av kränkande tillmälen eller olaga hot och liknande. Så att jag skulle säga att vi jobbar mycket med säkerheten och det måste vi naturligtvis. Ja, det var nog det.

FREDRIK: Är det något som man tar upp liksom i början av förhandlingarna med parterna också hur det kommer att fungera eller vad man ska tänka på eller så?

EMMA: Det är en intressant fråga, för vi har ju ordningsregler som ligger i salen. Brukar du läsa dem?

ANN-LOUISE: Nej, det brukar jag inte göra. Och jag tänker att de professionella parterna de känner till ordningsreglerna. Det man kan dra är ordningsregler för åhörarna i början, för de kan ju då vara nya och därmed så hör ju alla andra de reglerna också, men man riktar sig lite mer till dem som förväntas vara på plats för första gången.

EMMA: Man kan bara nämna, om man nu är inne på säkerhet, att man ju såklart måste jobba långsiktigt med detta och jag har varit lite involverad i bygget av den nya domstolsbyggnaden som ju ska vara Malmö Tingsrätt, förvaltningsrätten och hyres- och arrendenämnden och det är ett helt annat säkerhetstänk där. Frågorna är mycket mer påtagliga nu jämfört med till exempel när den här byggnaden byggdes. Jag tror generellt att vi är ganska duktiga på att tänka säkerhet och jobba med det förebyggande.

FREDRIK: Men att det har blivit mer nu, kan det också hänga ihop med att det har blivit vanligare med stora brottmål med fler tilltalade och så?

EMMA: Kanske.

ANN-LOUISE: Kanske.

EMMA: Jag tror inte att det är så många av oss som känner oss otrygga i vårt arbete, vilket lyckligtvis är att det är så, och det är ju sällan man hör talas om att domare eller domstolen har blivit utsatta för direkta hot. Samtidigt måste vi vara medvetna om det och jobba förebyggande, för det är väl så att det är

tuffare samhällsklimat nu och det flyttar in i domstolarna också. Jag tror att en del som vi kanske behöver jobba lite med det är vår digitala säkerhet. För det är väl så att många av oss är ute på nätet i olika sammanhang. Det kan ju vara så enkelt att man finns på hitta.se och Eniro och liknande, och där tror jag vi kan vara lite sårbara ibland, så där tror jag vi alla kan hittas på ett ganska enkelt sätt. Man kan ju bara googla sig själv, vilket är kul av andra anledningar kanske, men då får man se vilken information som ligger om en. Att man kanske någon gång då och då tänker på det och ser över sin digitala säkerhet också, så att man inte blottar sig alltför mycket. Och det är kanske något som kommer bli ännu viktigare framöver, som vi kanske måste jobba ännu mer med långsiktigt.

FREDRIK: I de här målen så är ni också fler domare. Hur funkar det samarbetet? Jag tänker med domskrivning och övriga frågor.

ANN-LOUISE: Det är väldigt skönt faktiskt att vara två personer när man har ett så omfattande material som det är i de här målen och där kanske, om det nu är så att ordföranderollen är lite mer krävande, så har man någon till stöd som man kan ventilera lite med. Hur ska vi göra nu? Och även under förhandlingen. Sedan försöker man ju dela upp domskrivningen mellan sig på något sätt, och det kan vara lite svårt att veta i ett tidigt skede hur den uppdelningen ska ske på något naturligt vis, för man måste helst börja skriva någonting under målets gång, trots att man ju då kanske inte vet rimligen hur det kommer att sluta. Men det finns ju vissa inledande avsnitt, vissa bakgrunder och lite så som man kan börja skriva på och man kanske måste skriva lite vad folk säger under förhandlingen sammanfattningsvis, så att man har det kvar till om man ska döma två-tre månader senare. Då kan man plocka fram det och hjälpa varandra med att komma ihåg var vi började någonstans för länge sedan. Dels så hjälper det under förhandlingens gång, det blir en bättre dom tänker jag, för att man läser varandras texter och förbättrar och förhoppningsvis ser slarvfel och sakfel och tankefel också. Sen så är det ju även ett stort arbete från protokollförarens sida som ju jobbar med alla domslut. Har man 15 tilltalade så är det 15 domslut och är det många beslag, skadestånd, ersättning till många advokater, allting måste sättas på pränt, dubbelkollas och kollas en gång till och kontrollräknas. Det är bra att man är flera stycken.

FREDRIK: Hur gör ni med protokollförare? Har ni en och samma under hela rättegången?

ANN-LOUISE: Det gör vi lite olika faktiskt. Är det en riktigt stor rättegång så har vi ju ofta flera, för det är svårt att avstå en person under så lång tid. Om man tänker sig att det är notarierna så skulle en lite för stor andel av hela deras notarietid gå åt till ett enda mål och på kanslisidan så blir det också en belastning om man har en handläggare i en rättegång hela tiden så vi har växlat lite. Det gjorde ni väl senast också?

EMMA: Ja, det gjorde vi. Då hade vi faktiskt möjlighet att ta in en extern protokollförare och det kan ju också vara ett sätt att avlasta den ordinarie verksamheten. Det var en juriststudent som fick en spännande extra uppgift så att säga. Jag tänkte säga när vi pratade om samarbetet mellan domarna att som tingsrättsdomare i vanliga fall så är man ju ganska ofta ensam med sina tankar. Man har ju nämnden naturligtvis att överlägga med, men det vardagliga arbetet där sitter man ju mycket själv och funderar på sina formuleringar och så. Det är ju en stor fördel när man är två att man kan bolla sina tankar. Och jag tror också att det är en kvalitetshöjning. Det blir

klokare tankar när man kan testa dem mot en kollega. Det är ett trevligt inslag som tingsrättsdomare att man är två juristdomare ibland.

FREDRIK: Finns tiden för att sitta och bolla tankar på det sättet?

EMMA: Det tycker jag väl ändå.

ANN-LOUISE: Ja, det får man nog ändå säga. Sedan kan man säga att den sista tiden, alltså efter att huvudförhandlingen är klar och man ska prestera domen, det är en intensiv tid för allting ska bestämmas och skrivas ner. Och ja, man är två, man kan dela upp arbetet, men man måste också hinna läsa varandras och få det att hänga ihop och inte upprepa sig och sen ska det inte fattas något. Så att då blir det lite intensivt, det får man ändå säga.

EMMA: Det är då man inte vill att innehållsförteckningen ska strula, när man har 300 sidor. Det blir "blurp" svart. Men det brukar lösa sig.

ANN-LOUISE: Det löser sig ofta på något sätt, men det är lite intensivt då faktiskt.

FREDRIK: Här på Malmö tingsrätt så har ni en särskild brottmålsavdelning också. Hur fungerar det?

ANN-LOUISE: Det har vi. Det har vi haft sedan september 2018. Det fungerar så att tingsrätten har fyra avdelningar och en av dem har då enbart brottmål. De andra tre är blandade, så de har också brottmål, men de har 20 procent var medan vi då, för jag är på brottmålsavdelningen, har 40 procent av alla brottmål. Sedan har vi också alla mål som förväntas pågå fyra dagar eller mer. Då lottas de över till vår avdelning och så hanterar vi dem också. Och i någon mening kan man säga att de också är lite stora. På vår avdelning så jobbar man alltså bara med brottmål. När den började så var det frivilligt att jobba på den här avdelningen och många som jobbar där har haft erfarenhet sedan tidigare av stora brottmål och mycket brottmål, men förstås inte alla. Tanken är att det ska cirkuleras på avdelningen så att alla ska kunna få den här erfarenheter. Men vi har ett väldigt specialiserat kansli kan man säga, som hanterar mycket av det här. Planera, kolla dagar, få ihop schema, hitta sal, för det är mycket sådant med de stora brottmålen.

FREDRIK: Men de andra avdelningarna är aldrig inblandade i de stora brottmålen då, alltså när man väl vet att det blir stort?

ANN-LOUISE: Jo, det är de faktiskt på det sättet att när vi dubblar på juristsidan så kommer alltid domare 2 från en annan avdelning. Beroende på vem det då blir så blir det en ordförande eller en som sitter på sidan. Men man sitter inte två stycken från brottmålsavdelningen för det skulle vi inte riktigt måkta med.

EMMA: Det är ett intressant inslag för oss som är på blandad avdelning, att vi också blev involverad i de stora brottmålen och det blir vi ganska mycket eftersom det är rätt så ofta trots att som vi har dubbelbemannade mål. I våras hade vi väl tre stycken parallellt tror jag. Då är det sex domare, tre från brottmålsavdelningen och tre från de blandade avdelningarna. Så att man blir involverad i de stora brottmålen även på de blandade avdelningarna, fast i lite mindre utsträckning. Och egentligen kan man säga att det drabbar, eller drabbar involverar. Alla domarna och även övrig personal blir involverade. För att om jag ska dubbla i ett stort mål som pågår en hel termin, då får ju någon annan hoppa in, då är jag borta från den ordinarie verksamheten på avdelningen. Då får någon annan hoppa in där. Så det är ju hela tiden diskussioner om resurser och hur man ska fördela och hur man ska hjälpas

åt på bästa sätt. Men jag tycker att det går bra på Malmö tingsrätt. Vi har samordningsmöten där vi diskuterar det och det gäller ju domarsidan, men också protokollförare som Ann-Louise sa innan. Man kan inte bara ta in protokollförare bort från den ordinarie verksamheten ofta, utan oftast får man hjälp till när det är de stora brotten. Och även på kanslisidan, där vet jag att de samarbetar. Det kan ju vara tre stora mål som ska planeras ut på brottnsavsdelningen så blir ju väldigt tungt för det kansliet. Och då kan de behöva avlastning med annat istället. Men det funkar bra tycker jag.

FREDRIK: Vad tror vi om framtiden? Kommer det fortsätta vara, kanske till och med öka, med stora brottns?

EMMA: Du tänker på de stora brotten? Ja, det tror vi nog. Du redogjorde för det inledningsvis. Det har väl skett en ganska brant ökning de senaste åren av de stora brotten och det finns väl inget som talar för att det kommer att avta, tänker jag. I takt med att polis och åklagare får mer resurser också så kommer det väl också att visa sig på vår verksamhet. Och det tror jag de flesta tror att brotten kommer att fortsätta att växa och öka. Gör de det så får man kanske någon gång börja fundera på hur stora brottns vi klarar av att hantera. Jag tror att vi är ungefär på gränsen ibland när vi sitter med mål som pågår kanske ett halvår upp till ett år. Dels blir det ju väldigt långa häktetider för de misstänkta, de tilltalade. Det kan ju sluta med att den personen bli frikänd och då har man kanske suttit frihetsberövad i över ett år. Sedan tror jag också att någonstans nås väl gränsen för vad som är rättssäkert. Redan nu är det ju jättestora utredningar, kanske tiotusentals sidor i förundersökningsprotokollet. Försvaret får ju del av det i ett sent skede av utredningen. Vi vet ju ännu senare vad det är vi ska beakta och vad det är som åberopas, det är inte så att vi kan börja läsa in oss långt i förväg, utan vi måste ju kunna på ett rättssäkert sätt ta till oss av det materialet som presenteras. Och sen är det väl också en bemötandefråga. Vi kan inte ha rättegångar som pågår i ett och ett halvt år. Vi har målsägande som hela vardagslivet blir helt annorlunda för. Man måste sitta i en rättegång kanske i ett år i stället för att vara på sitt arbete, om man ska hårdra det. Så jag tänker att rättegångsbalken skrevs på 40-talet, tror jag. Då fanns inte den här typen av brottns. Det har kommit någon utredning som har tittat över möjligheten att reformera för att på något sätt begränsa de stora brotten och möjligheten att dela upp dem. Det var Fredrik Wersäll och jag tror den kom 2017. Det blev inget med det vad jag vet, men det finns ju vissa möjligheter i rättegångsbalken och vi kanske så småningom måste börja fundera mer på det. Om det finns en möjlighet att dela upp åtal så att vi inte sitter i de här årslånga rättegångarna. Risken att något havererar är överhängande. Det var mycket påtagligt vid pandemin också. Det var nästan varje dag man funderade på "Är det någon som har blivit sjuk?" Får man in det viruset i salen så hade hela rättegången havererat och det hade fått jättestora konsekvenser, kostnader och för människorna som är inblandade också. Så det är min framtidsspaning att vi kanske måste vara vaksamma på om brotten fortsätter att öka och i så fall kanske vi måste hantera dem på ett annat sätt.

ANN-LOUISE: Och inte bara vi då, utan kanske i utredningsskedet. För att jag gissar att det man har blivit bättre på är att man har blivit bättre på att utreda brott. För att det förekom säkert förr också att personer begick många brott med många olika personer, men man kunde liksom inte riktigt utreda det. Det kan man nu och nästa steg är kanske att man lär sig på något sätt dela upp det i alla fall i mindre bitar och ta det bit för bit. Eller om man löser det utredningsmässigt eller i kombination med att man ändrar

rättegångsbalken på något sätt. Men det är ju precis som du säger, vi kan inte ha rättegångar som håller på i år. Det är för stora risker med det.

EMMA: Det är vi överens om.

FREDRIK: Tack så mycket för det!

JOHAN: Tack för det Ann-Louise och Emma. Det är många intressanta aspekter när det gäller stora brottmål. Jag fastnar för det här lite grann på slutet om juridiken och processrätten kring de stora rättegångarna. Rättegångsbalken är från 1948 och den är ju faktiskt inte anpassad till den här typen av mål. Det finns goda skäl som ni är inne på tycker jag, att nu faktiskt ta tag i de utredningsförslag som ligger och funderar på hur man kan dela upp det. För som Ann-Louise säger; det är för stora risker. Och den här typen av mål, vi sitter ju nu med ytterligare ett, 50 dagar ungefär planerat, Encrochat-bevisningen är en viktig del i dem. Och när man sitter väldigt långt så blir det ju väldigt svårt sedan, säg att man har suttit ett halvår eller ett år och så ska man, skriva dom på det sedan. Man m sedan verkligen ifrågasätta om det är vettigt. Jag tror att man har kommit dit hän, att man ska ta tag, som jag sa, i de utredningsförslag som ligger och reformera rättegångsbalken i den här delen. Ett typexempel är ju på ett mål som kommer att innebära en enorm utmaning för Stockholms tingsrätt, tänker jag. Jag hörde igår på nyheterna att de hade fått in ett mål och det gällde medhjälp till grovt folkrättsbrott. Och jag tror att förundersökningen var väl en 80 000 sidor. Jag hörde åklagaren i målet säga på radion att han bedömde att rättegången skulle pågå i ett och ett halvt år ungefär, och då kan man ju tänka sig själv vad det innebär. Så det är ju det är väldigt tankvärt att försöka göra någonting åt detta.

Med det sagt så vill jag tacka er alla för att ni har varit med och tittat och lyssnat. Det kommer ytterligare jubileumswebbinarier och nästa webinarium kommer att vara i januari och då sänder vi från Helsingborgs tingsrätt.

Så stort tack för denna gång och hejdå!